ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO SREDIŠČE KOPER
CENTRO DI RICERCHE SCIENTIFICHE CAPODISTRIA
SCIENCE AND RESEARCH CENTRE KOPER

SMERNICE IN PRIPOROČILA ZA ZAŠČITO OTROK IN ZA DELO ODRASLIH Z OTROKI

Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Zgodovina sprememb

Verzija	Datum objave	Sprememba
1.0	19.10.2026	Trenutna verzija

UVOD

Znanstveno-raziskovalno središče Koper (ZRS Koper) je zavezano k zagotavljanju vseh potrebnih ukrepov za zaščito varnosti in dobrobiti otrok, ki se nahajajo v njegovih prostorih in sodelujejo v programih ter dejavnostih, ki jih izvajajo zaposleni, pripravniki, prostovoljci, sodelavci in zunanji sodelavci (v nadaljevanju zaposleni).

Pri svojem delu zaposleni ZRS Koper spodbujajo ukrepe za podporo sodelovanja otrok v političnem in demokratičnem življenju, njihovo ekonomsko in socialno vključenost, uresničevanje njihovih zdravstvenih in izobraževalnih pravic, zagotavljanje enakih možnosti za vse otroke, preprečevanje nasilja nad njimi ter njihovo zaščito pred nasiljem. Pri tem se ZRS Koper ravna po načelih *Konvencije ZN o otrokovih pravicah*, *Strategiji EU o otrokovih pravicah*, *Listine Evropske unije o temeljnih pravicah*, *Evropska konvencija o človekovih pravicah*, *Konvenciji Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo*, ter drugimi relevantnimi mednarodnimi in nacionalnimi akti s področja človekovih in otrokovih pravic. Posledično se pričakuje, da bodo vsi odrasli, vključeni v dejavnosti ZRS Koper, v celoti sprejeli in izvajali načela, določena v teh dokumentih.

Zaposleni na ZRS Koper ravnajo v skladu z načelom največje koristi otroka, pri čemer skrbijo za njegovo varnost, interese in dobrobit. Pri tem so zavezani najvišjim etičnim standardom ter mednarodni, EU in nacionalni zakonodaji, ki se nanaša na to področje.

V skladu s *Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah* je v tem dokumentu otrok opredeljen kot vsaka oseba mlajša od osemnajst let.

I: SMERNICE, PRIPOROČILA IN DOBRE PRAKSE DELA Z OTROKI

Aktivnosti ZRS Koper, ki vključujejo sodelovanje otrok:

- delavnice, posveti, predavanja, seminarji in drugi dogodki;
- nagradni natečaji, igre;
- raziskave (npr. spletne ankete, fokusne skupine, intervjuji, evalvacije, posvetovanja, ipd.);
- udeležba na dogodkih namenjenih otrokom;
- sodelovanje pri pripravi in izdelavi multimedijskih in promocijskih gradiv (vključno s pripravo fotografij, video posnetkov, zapisov, spletnih objav, ipd.);
- poletne šole in tabori;
- kulturni in umetniški programi;
- eksperimentalne in praktične aktivnosti (izvajanje eksperimentov, laboratorijskih vaj ali simulacij v varnem in nadzorovanem okolju) in drugo.

Smernice, priporočila in dobre prakse za delo z otroki:

- Z otroki se ravna na način, ki spoštuje njihove pravice, integriteto in dostojanstvo. Ščiti se jih pred zlorabo, slabim ravnanjem in škodo za njihovo zdravje in razvoj ter deluje v

njihovo največjo korist, ter se jih ščiti pred vsakršnimi oblikami nasilja. Uporablja se vse razumne ukrepe za nadzor nad znanimi in predvidljivimi tveganji in zagotavlja, da jim organizacijski postopki ne bi povzročili nikakršne škode niti namenoma niti nevede.

- Otroke se obravnava na enaki osnovi in ne glede na spol, narodnost ali etnično pripadnost, versko ali politično prepričanje, starost, fizično ali duševno zdravje, spolno usmerjenost in spolno identiteto, družino, družbeno-ekonomsko in kulturno ozadje.
- Od zaposlenih na ZRS Koper se pričakuje, da razumejo svoje odgovornosti pri zaščiti otrok. Vse partnerje, ki izvajajo dejavnosti povezane z otroki in za otroke, je potrebno seznaniti s tem dokumentom, jih ozaveščati in spodbujati k odgovornosti pri preprečevanju slabega ravnanja z njimi.
- Ko se namerava otroke aktivno vključiti v aktivnosti, se do njih vedno pristopi preko učiteljev/vzgojiteljev, trenerjev ali staršev/skrbnikov in ne neposredno.
- Med pojasnjevanjem aktivnosti, v katero bo otrok vključen, tako sam otrok, kot tudi njegovi starši/skrbniki ne smejo biti deležni kakršnekoli manipulacije ali prikrivanja načina sodelovanja in posledic, ki jih to sodelovanje lahko ima.
- O vseh postopkih izvedbe aktivnosti, v katere so otroci vključeni, se obvesti učitelje/vzgojitelje, trenerje in starše/skrbnike, kot tudi same otroke.
- Sodelovanje otrok v katerikoli dejavnosti mora biti prostovoljno in se lahko kadarkoli prekine.
- Za vse člane osebja, ki so odgovorni za aktivnosti, kjer prihaja do direktnega stika z otroki, se po potrebi izvede izobraževanje na temo varovanja otrok in dela odraslih oseb z otroki.
- Pri vseh aktivnostih v katere so vključeni otroci se jasno opredeli kanale in postopke komunikacije, za primer kakršnihkoli pomislekov ali skrbi.
- Zaposleni na ZRS Koper prispevajo k izgradnji pozitivnega okolja, kjer bodo otroci spoštovani, spodbujani k razpravi, kjer jim bo omogočen razvoj njihovih potencialov in bodo spoštovane njihove pravice.
- Kakršnokoli zlorabo otrok, nasilje, se nemudoma prijavi pristojni instituciji, zadolženi za zaščito otrok.

Nedovoljena ravnanja z otroki:

- fizično nasilje (kakršnakoli oblika telesnega kaznovanja, udarcev, grobega prijemanja ali namernega povzročanja bolečine ali katerakoli druga fizična prisila),
- psihično nasilje in zanemarjanje (ustrahovanje, grožnje ali izključevanje otroka iz dejavnosti brez utemeljenega razloga, namerno ignoriranje ali zapostavljanje otrokovih potreb, vključno s čustvenimi potrebami),
- verbalno nasilje (uporaba govora ali gest, ki so žaljive, poniževalne, zaničevalne ali drugače agresivne, nespodobne, nasilne, sramotilne, ali čustveno zlorabljajo otroka),

- spolno nasilje (kakršnakoli oblika telesnega stika s spolno konotacijo, izpostavljanje otrok (spolnim) vsebinam in vsaka oblika vsiljive ali ponižujoče komunikacije s spolno vsebino),
- izkoriščanje in manipulacija (uporaba otrok za osebne ali poklicne koristi brez njihovega privoljenja in vedenja staršev/skrbnikov, spodbujanje otrok k ravnanju, ki bi jim lahko povzročilo škodo ali nelagodje),
- neenakovredno ali diskriminatorno obravnavanje otrok,
- kršenje zasebnosti in varstva osebnih podatkov (deljenje osebnih podatkov otrok brez ustrezne pravne podlage ali njihove privolitve ali privolitve staršev/skrbnikov),
- neupoštevanje varnostnih protokolov (zanemarjanje dolžnosti zagotavljanja varnega okolja za otroke, nepazljivost pri izvajanju aktivnosti, kar lahko privede do poškodb ali ogrožanja zdravja otrok),
- prikrivanje kaznovanosti ali obtoženosti/osumljenosti (trenutne ali pretekle) na področju z zlorabami otrok povezane kriminalitete,
- opravljanje dela z otroki pod vplivom vsakršnih (dovoljenih in/ali nedovoljenih) psihoaktivnih substanc, in uživanje teh substanc v prisotnosti otroka,
- neprijavljanje sumov zlorabe ali ogrožanja otroka pristojnim organom.

Vključevanje otrok v aktivnosti na podlagi informiranega soglasja

Za vključitev otrok v raziskovalne in druge aktivnosti, vključno s snemanjem in fotografiranjem, ZRS Koper se vnaprej pridobi popolnoma prostovoljno in informirano soglasje staršev/skrbnikov ter, če je le mogoče, tudi privolitev otroka samega. Če otrok sodelovanje zavrne, se njegova volja upošteva, tudi če se razlikuje od volje staršev/skrbnikov. V primeru javne objave avdio-vizualnega gradiva se spoštuje tudi otrokovo dostojanstvo in integriteto.

Staršem/skrbnikom in otrokom se pred odločitvijo o sodelovanju v aktivnostih zagotovi vse potrebne informacije (informativni list, če je potrebno tudi dodatna ustna obrazložitev), ki jim pomagajo pri odločitvi. Soglasja se podpišejo pisno ali elektronsko in se nato, v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov, hranijo v arhivih ZRS Koper.

Varovanje osebnih podatkov otrok vključenih v aktivnosti

Zaposleni na ZRS Koper so pri delu zavezani varovanju osebnih podatkov v skladu z zakonodajo Republike Slovenije, poleg tega upoštevajo tudi Etični kodeks ZRS Koper.

Osebne podatke se obdeluje le v okviru pooblastil in delovnih nalog ter izključno za namen, za katerega je bila dana privolitev udeležencev raziskav in drugih aktivnosti. Uporaba osebnih podatkov v zasebne ali druge nepooblaščene namene je prepovedana. Elektronske podatke se hrani na varnih strežnikih, do katerih lahko dostopajo le pooblaščene osebe in samo za namen, za katerega je bila dana privolitev za dostop in obdelavo. Podatke v papirnati obliki se

hrani na varnih lokacijah, do katerih imajo dostop le pooblaščene osebe. Podatke se hrani do 5 let, nato se jih uniči oziroma izbriše.

Pri objavljanju rezultatov raziskav so zaposleni ZRS Koper zavezani k temu, da objava agregatnih ali anonimiziranih podatkov ne vodi (neposredno ali posredno) v kršenje zagotovljene zaupnosti in anonimnosti udeležencev.

Zaposlovanje oseb za delo z otroki

ZRS Koper izvaja postopek zaposlovanja/vključevanja osebja, ki bo pri svojem delu aktivno vključeno v delo z otroki tako, da preverja reference in kazenske preteklosti v skladu z nacionalno zakonodajo (Zakon o kazenskem postopku, člen 143.a).

II: DOLŽNOST PRIJAVE

Zaposleni na ZRS Koper imajo zakonsko določeno prijavitveno dolžnost, kar pomeni, da so dolžni policiji ali tožilstvu prijaviti vsakršno nasilje, kadar gre za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti in za katerega je zagrožena kazen zapora nad tri leta.

V primeru, da je žrtev kaznivega dejanja otrok, se nasilno dejanje prijavi pristojnemu centru za socialno delo, policiji ali državnemu tožilcu. Ta dolžnost je tudi nad dogovori o zaupnosti in anonimnosti.

Postopek prijave

V primeru razkritja zlorabe otroka, morajo zaposleni ZRS Koper storiti naslednje:

- Se mirno odzvati.
- Otrokove besede vzeti resno.
- Otroku pojasniti, da je pravilno ravnal s tem, ko je spregovoril, in ga pomiriti, da ni odgovoren za to, kar se je zgodilo.
- Paziti, da se otroku ne sugerira odgovorov na vprašanja o tem, kar se je zgodilo; temu se je najlažje izogniti s postavljanjem odprtih in nevtralnih vprašanj.
- Otroku se ne sme obljubljati zaupnosti.
- Otroku na starosti primeren in razumljiv način pojasniti, kakšni postopki sledijo.
- Takoj, ko je mogoče, narediti celovit zapis otrokove pripovedi in informacije posredovati pristojnim osebam in/ali službam.

O nadaljnjih ukrepih se odloča glede na nujnost in resnost situacije. V primeru, da obstaja resna skrb za otrokovo varnost, je treba ukrepati takoj. To običajno pomeni, da se nemudoma obvesti pristojne organe (policijska uprava in/ali center za socialno delo).

Če zaposleni ZRS Koper sodeluje pri aktivnosti, ki poteka v šoli, športnem klubu ali kakšni drugi organizaciji, mora o zadevi obvestiti predstavnika ustanove (npr. učitelja, trenerja, ipd.), ki bo ukrepal v skladu s postopki ustanove. Prav tako je o dogodku potrebno obvestiti nadrejeno osebo na ZRS Koper.

III: IZVAJANJE SMERNIC IN PRIPOROČIL

S tem dokumentom so seznanjeni vsi zaposleni na ZRS Koper, projektni partnerji in ostali sodelujoči pri aktivnostih, ki so vezane na delo z otroki.

Dokument predstavlja standard za vse sodelujoče v aktivnostih ZRS Koper, ki vključujejo otroke.

Etična komisija pri ZRS Koper najmanj enkrat letno pregleda ta dokument in ga po potrebi spremeni oz. dopolni.

Znanstveno-raziskovalno središče Koper ZRS 1 Centro di Ricerche Scientifiche Capodistria Science and Research Centre Koper

Prof. dr. Rado Pišot, direktor